

Trendspecial Corpovenista - 'Bewegen naar vertrouwen'

Alledaagse attentheid, de rol van woningcorporaties in de wijk en de kansen van een mogelijk nieuw politiek elan

Donderdag 5 oktober 2023, Havensteder, Rotterdam

Tijdens deze trendspecial gingen we dieper in op de trends groeiende ongelijkheid en wantrouwen in elkaar en in instanties. Tijdens het jaarlijkse [Corpovenista Trendgesprek](#) op 9 februari zagen we dat deze actuele trends grote impact hebben op huurders en op corporaties. Tijdens de trendspecial constateren met elkaar dat onderlinge solidariteit steeds belangrijker wordt: solidariteit tussen corporaties voor het realiseren van de opgaven, en solidariteit tussen bewoners voor leefbare wijken.

Infarct voor de volkshuisvesting dreigt; regie is nodig

Net na Prinsjesdag en kort voor de verkiezingen informeren Bob Witjes en Robin van Leijen van Aedes ons over de implicaties van de rijksbegroting. Witjes en Van Leijen pleiten voor een nieuw kabinet dat koers houdt, regie neemt en doorpakt. Corporaties willen de nationale prestatie afspraken (NPA) uitvoeren. Het kabinet moet zorgen voor de juiste omstandigheden voor corporaties op het vlak van nieuwbouw, leefbaarheid, duurzaamheid en betaalbaarheid.

Knelpunten NPA's

Knelpunten die de deelnemers noemen voor het uitvoeren van de NPA's zijn onder andere of er voldoende ambtenaren bij gemeenten zijn voor het realiseren van de nieuwbouwplannen, de stijgende rente, de omvang van de opgaves waar corporaties voor staan op de verschillende vlakken. Een duurzaam prestatie model voor corporaties is, voor de haalbaarheid van de NPA's, een voorwaarde. Op de lange termijn staat het prestatie model onder druk. In bepaalde regio's zelfs op korte termijn al. Naast projectsteun wordt onderlinge solidariteit tussen corporaties steeds belangrijker om op regioniveau samen de opgaven te realiseren.

10 punten lijstje

Aedes stelde een 10 puntenlijstje op voor het kabinet op het vlak van wonen, met als belangrijkste prioriteiten: nieuwbouw, duurzaamheid en het huishouboekje van corporaties op orde. De deelnemers vinden leefbaarheid het belangrijkste onderdeel van dit lijstje. Het stigma van de sociale huurwoning wordt steeds groter door de instroom van kwetsbare groepen. De gemeente moet voldoende geld krijgen om haar taken uit te voeren in het zorg- en sociale domein. Er moet worden ingezet op preventie, bijvoorbeeld door het creëren van betere toekomstmogelijkheden voor jongeren.

Actieagenda wonen

Aedes wil samen met een aantal partners, zoals de VNG en de Woonbond, komen tot een nieuwe actieagenda wonen. Deze agenda is vooral gericht op het versnellen van woningbouw. Bijvoorbeeld door het versimpelen van regels en het voeren van regie. Een conceptuele woning die in de ene gemeente vergund is, zou bijvoorbeeld in een andere gemeente ook direct vergund moeten worden. En er zou een bond voor woningzoekenden moeten komen, want zij hebben nog nauwelijks een stem.

Partijprogramma's

De verschillende politieke partijen besteden veel aandacht aan woonbeleid in hun programma's. PvdA-GL en SP pleiten voor het afschaffen van de Vpb voor corporaties. BBB, Partij voor de Dieren en Volt willen aanvullende ondersteuning voor corporaties. Partij van de Dieren, PVV en SP willen de huren bevriezen, of zelfs verlagen. Partijen die voor corporaties een rol zien in de middenhuur via de DAEB zijn CDA, Christen Unie en PvdA-GL. Onderwerpen die veel aandacht krijgen zijn de woningbouwopgave: aan regie, grondbeleid en locaties, right to buy, wooncoöperaties en ouderenhuisvesting. En ook relevant voor corporaties: er is consensus over het verhogen van het minimumloon. De aanwezigen geven aan dat het streven naar een aandeel van 30% sociale huur sterker naar voren mag komen. De volledige analyse van Aedes vind je als bijlage bij dit verslag.

Alledaagse attentie en kwetsbaarheid

Prof. dr. Monique Kremer, bijzonder hoogleraar actief burgerschap aan de UvA en voorzitter van de Adviesraad Migratie, ziet dat de leefbaarheid in stadswijken waar veel kortgeschoolde mensen met een laag inkomen wonen sterk onder druk staat. Kremer deed in opdracht van het [Kenniscentrum Ongelijkheid](#) onderzoek naar bestaans(on)zekerheid in het Amsterdamse Overtoomse Veld, een superdiverse wijk, zoals zij het noemt. In zo'n superdiverse wijk is het niet vanzelfsprekend dat burens dagelijkse zorgtaken voor elkaar verrichten. Wel is er sprake van 'alledaagse attentie': even een oogje in het zeil houden of even een buurvrouw helpen, bijvoorbeeld met het naar boven tillen van de boodschappen.

Superdiversiteit

Alle grote steden hebben meer mensen met een migratieachtergrond dan mensen zonder. Dit geldt nu nog voor de jonge mensen, maar ontstaat per 2040 ook voor ouderen. Superdiversiteit betekent *veel* migranten en *meer diverse* migranten. Vroeger kwamen migranten vooral vanuit de *big four* (Antillen, Turkije, Marokko, Nederlands Indië). Nu zijn immigranten veel diverser; zowel qua land van herkomst als tussen mensen uit hetzelfde land onderling, denk aan opvoeding, religie, opleidingsniveau. Een deel van de migranten is passant, en blijft korter dan voorheen. In deze superdiversiteit wordt samenleven complexer. Elkaar ontmoeten wordt dan heel belangrijk.

Kwetsbaarheid

Het aantal mensen in kwetsbare posities neemt toe. De bestaansonzekerheid is groot, vooral onder kortgeschoolden. Hoewel de armoede gemiddeld genomen niet toeneemt, wordt de ongelijkheid wel groter. Kremer vertelt dat levensgebeurtenissen aanleiding geven tot kwetsbaarheid, zoals 18 worden: je mag opeens schulden maken, je mag gaan gokken, je hebt een eigen ziektekostenverzekering nodig. Andere situaties die kwetsbaarheid kunnen geven zijn scheiding, tijdelijk werk, verlies van werk en ziek worden. Ben je kortgeschoold, met een slechte gezondheid, en je gaat scheiden, dan verkeer je in een hele kwetsbare positie. Deze levensgebeurtenissen kunnen aanknopingspunten geven voor preventie.

Vertrouwenscrisis

Kremer ziet een brede vertrouwenscrisis in Nederland. Het vertrouwen van mensen in de politiek en in instanties is laag. De mensen die de overheid en de corporatie het meest nodig hebben, hebben het minst vertrouwen in (overheids)instanties. Vertrouwen is er nog wel in gezondheidszorg, rechtspraak en politie, hoewel kortgeschoolde mensen relatief minder vertrouwen in deze instanties hebben. Het toeslagenschandaal heeft het vertrouwen enorm geschaad, zeker ook onder migranten. Het vertrouwen in woningcorporaties is overigens niet specifiek gemeten in het onderzoek van Kremer.

Attentheid

Sociaal contact is cruciaal voor hoe het gaat in de wijk. Mensen willen gelukkig nog steeds best graag dingen voor hun burens doen. Hoewel het afneemt, hebben veel mensen nog elke week contact met hun burens, vertelt Kremer. Mensen met een migratie achtergrond, korter geschoolden en ouderen hebben naar verhouding vaker contact met burens. Kremer is hoopvol over de attentheid in buurten, maar het vraagt wel wat.

Vormen van sociale samenhang

- ✗ **Verplichte zorgzaamheid**
- ✓ **Onderlinge zorg**
- ✓ **Alledaagse attentheid**
- ✓ **Publieke familiariteit**
- ✓ **Anonimiteit**
- ✗ **Sociale spanningen**

Alledaagse attentheid is de vierde stap op de hiernaast getoonde ladder van sociale samenhang. Niemand wil verplichte zorgzaamheid. Er is wel bereidheid tot onderlinge zorg en alledaagse attentheid. Kremer vindt publieke familiariteit, en alles wat daaronder komt, onvoldoende samenhang bieden. Zeker gezien waar mensen mee te kampen hebben qua zorg en inkomen.

Wat kunnen corporaties doen?

Veel van onze huurders verkeren in een kwetsbare positie. Er is een extreme concentratie van mensen die worstelen met bestaansonzekerheid in 'onze' wijken die ook nog eens superdivers zijn. Onderlinge attentheid kan in deze wijken een groot verschil maken. Dit kunnen we doen:

- Richt plekken in waar attentheid kan ontstaan. Dat kan in de buitenruimte, zoals een moestuin of een bankje. Stel ruimte beschikbaar voor een kringloopwinkel met koffiehoeke.
- Ga het gesprek aan met bewoners. Per wijk, per straat, met de bewoners kijken naar het niveau van sociale samenhang dat ze willen (zie de ladder) en naar wat ze hiervoor nodig hebben.
- Speel in op levensgebeurtenissen van mensen; signaleer kwetsbare situaties en verwijs zo nodig door naar instanties die kunnen helpen.
- Creëer kansen voor jongeren. Revival van het opbouwwerk!
- Luister. Voor het bouwen van vertrouwen helpt het enorm als mensen zich gezien en gehoord voelen.
- Hou langdurig dezelfde medewerkers in de wijk zodat bewoners daar een relatie mee op kunnen bouwen.

En tot slot: het vertrouwen van (toekomstige) bewoners in corporaties is nog niet specifiek onderzocht. Wellicht iets om nader over in gesprek te gaan met Monique Kremer.

Verder lezen? De onderzoeksrapporten van het onderzoek naar bestaans(onzekerheid) in Amsterdam kun je [hier](#) downloaden. Ander werk van Kremer vind je op www.moniquekremer.nl.